

ger de filologiske og arkæologiske sider af lokalhistorien frem, som savnes i det nye debatindlæg.

Helge Søgaard

Evald Tang Kristensen og Peter Olsen m.fl.: *Gamle kildevæld*. Red. Erik Høvring Pedersen (Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, 1981) 166s. 228,50 kr.

Opryk af ældre bøger er blevet moderne, men denne kan bedre betegnes som en ny og forbedret udgave af den skildring, der udkom 1927. Teksten er meget forøget med tillæg af andre dele af Evald Tang Kristensens rige produktion, som har berøring med de personer, der omtales. Mens indsamlingen af folkeminder i forrige århundrede væsentligt skete af folk uden for den kreds, hvori traditionen levede, stod Evald Tang Kristensen både som en almuesmand og en videnskabsmand og havde derfor usædvanlige forudsætninger for at forstå de mennesker, der blev hans kilder, og for at underkaste sig de hårde vilkår, under hvilke indsamlingen måtte foregå. Bogen bringer både en oversigt over mange af de kilder, hvorfra han hentede sit stof og samtidig en beretning om en gruppe i samfundet, som vel nu må betragtes som uddød. Det sidste er måske det vigtigste og suppleres udmærket af fotograf Peter Olsens arbejder, hvem de fleste af fotografierne skyldes. En nærmere behandling af beretternes vidne-værdi gives dog ikke.

Skildringerne fører ind i en verden, hvor menneskene måtte leve i en ufattelig nøjsomhed, men dog havde et åndsliv, der ganske vist var et andet end det, som prægede andre lag i samfundet, men ikke var mindre værdifuldt. De i det store og hele mundtligt overleverede viser, sagn, eventyr, ordsprog o.a. havde hos disse mennesker

fundet et fristed, hvorfra de blev reddet i sidste øjeblik som det sidste led i en lang udviklingsrække. Enkelte af meddelerne kan kun betegnes som særlinge, der ville stikke af, hvor de så end blev sat. Det gælder for læreren Jens Trøstrup, af hvem der findes en drastisk beskrivelse, der kan forøges med en biografi af H.P. Hansen, Herning Museum, i en bog fra 1930, men om andre skal det siges, at de vækker beundring, fordi de trods de hårde ydre kår stadig bevarede deres personlighed.

Diskussionen om sagnenes historiske værdi vil formentlig stadig vedvare, og når eksempelvis kampen mellem dronning Margrethe og kong Albrecht (den bekendte fra 1389) henlægges til Gammelstrup Hede vest for Viborg, må en litterær overlevering have medvirket, da de to fyrstenavne ikke kan have været bevaret så længe i mundtlig overlevering, og de er heller ikke det vigtigste i sagnet, men dronningens tabte penge, som man forgæves har søgt at få fat på. Sagn og eventyr er i dette og i mange andre tilfælde ønskedrømme hos de fattige bærere af overleveringen, og på denne måde søgte de en erstatning for de bedre kår, der var dem nægtet. Selv om man er parat til at frakende de historiske sagn enhver troværdighed, er de dog værdifulde kilder til den forestillingsverden, der har hersket hos meddelerne, da de blev optegnet. Til studiet af den folkelige tradition giver denne udgave nye og velordnede bidrag.

Bogen er tilegnet Johannes E. Tang Kristensen til hans 75 års fødselsdag.

Helge Søgaard

Hans Qvesel (udg.): Iver Iversen: *Vestjyske skildringer*. (Historisk Samfund for Ribe amt i samarbejde med Den almindelige danske lægeforening, 1980). 68 s.